

CIA2SFM

ŠTUDIJA DOBRIH PRAKS V OKVIRU VŽU IN PIU V AVSTRIJI, SLOVENIJI IN NA HRVAŠKEM

Huber, P. and Wolfslehner, B.

University of Natural Resources and Life Sciences - BOKU

Soavtorji:

Bogataj, N., Breznikar, A., Curman, M., Horvatič, Horvatinčič, K., M., Jandl, R., Krajnc, N., Krajter
Ostoić, S., Rogelja, T., Tišma, S., Vuletić, D.

Sufinancirano sredstvima programa Europske unije Erasmus+.

*Odgovornost za zbrane informacije in predstavljene poglede v tej študiji, prevzemajo izključno avtorji
dokumenta in ne Agencija za mobilnost in programe EU ali Evropska komisija.*

Predgovor

Adaptivno gospodarjenje z gozdovi zajema stalno komunikacijo med strokovnjaki in znanstveniki, z namenom, da se postopno izboljšuje posege v gozdni ekosistem, na podlagi znanstvene teorije in povratnih informacij iz študij primerov. Podnebne spremembe so nova gonilna sila dinamike gozdnih ekosistemov, ki jih strategije gospodarjenja z gozdovi še ne obravnavajo v celoti. Zaradi dolgih proizvodnih ciklov (90 let in več), bi morali gozdarji za doseganje želenih rezultatov ustvariti vizijo dinamike gozdnega sestoja in izbrati ustrezno usmeritev gospodarjenja z gozdovi. Tu pa nastane veliko nejasnosti. Potreba po končnih produktih še ni znana in na gozdne sestoj vpliva več nepredvidljivih dogodkov. Koncept trajnostnega gospodarjenja spodbuja, da se upravljavci gozdov začnejo zavedati ekologije rastiščnih razmer, ki fizično in kemično oblikuje potencialno zaščito gozdov. Konkurenčnost drevesnih vrst in njihova tekmovalnost znotraj mešanih sestojev je precej dobro raziskana. Pomemben dejavnik razvoja sestoja je učinek motenj. Gradacije škodljivcev in ostalih patogenov ter poškodbe nastale zaradi vremenskih vplivov in prosto živečih živali lahko močno vplivajo na razvoj gozdnih sestojev. Gozdarska znanost je razvila strategije za soočanje s takšnimi edinstvenimi dogodki. Gospodarjenje z gozdovi se običajno izvaja z veliko maneverskega prostora, saj se gozd tako lažje odzove in prilagodi prihodnjim izzivom. Podnebne spremembe dodajajo še več negotovosti. Obseg podnebnih sprememb je močno odvisen od protiukrepov, sprejetih v prihodnosti. Podnebni scenariji IPCC (Medvladni forum za podnebne spremembe) prikazujejo trend segrevanja v višini 2°C do več kot 5°C znotraj ene generacije gozda, odvisno od sprejetih strategij. Višje temperature vplivajo na spremembo režima vlage. V prihodnosti se pričakuje sprememba časovnih in prostorskih vzorcev ekstremnih podnebnih dogodkov, kot so suše, vročinski valovi in nevihte. Gozdarska znanost zaenkrat še ne ponuja splošno sprejetega orodja, ki bi se učinkovito odzival na prihodnje izzive. Vprašanja, kot so; "kako se bo spremenil življenjski prostor posameznih drevesnih vrst, kako se bo razvila konkurenca med drevesnimi vrstami in na katere škodljivce ter patogene je potrebno paziti", so še vedno odprta.

Gozdovi izpolnjujejo številne družbene potrebe po ekosistemskih storitvah. Pojavijo se lahko različne potrebe po pridobivanju lesa, biomasi, biotski raznovrstnosti ali estetiki ter bolj splošno sprejete potrebe po zaščiti pred naravnimi nesrečami ter zagotavljanje pitne vode. Za zagotavljanje vseh potreb je primeren splošni koncept trajnostnega gospodarjenja z gozdovi, s pričakovanjem, da se zelene ekosistemske storitve lahko zagotavljajo neprekinjeno. Nacionalne gozdne politike v Evropi zelo dobro povzemajo ugotovljene potrebe in ponudbe ekosistemskih storitev. Vendar pa je izvajanje politik oteženo, zlasti v državah z velikim deležem zasebnih lastnikov gozdov. Lastniki velikih gozdnih posesti (ki imajo v lasti več kot 200 hektarjev gozdnih površin) pogosto tesno sodelujejo z gozdarskimi politikami in medsebojno vplivajo in izvajajo gozdarske politike. Za potrebe prenašanja znanja omenjeni skupini lastnikov, se ustvari veliko izobraževalnih programov. Obstajajo visokošolski zavodi, izobraževalni programi, društva lastnikov gozdov ter dobro uveljavljeni informacijski kanali. Bolj problematična skupina, ki pa še vedno narašča, so lastniki manjših gozdnih posesti, ki skupno predstavljajo pomemben delež gozdnega območja. Ti lastniki gozdov ustvarjajo zanemarljive (če sploh kakšne) dohodke iz gozdov in se poklicno ne ukvarjajo z gozdarstvom. V nekaterih primerih celo niso seznanjeni s konceptom trajnostnega gospodarjenja z gozdovi. Ti lastniki gozdov pogosto nimajo zanimanja, znanja, tehničnih sposobnosti in opreme za gospodarjenje z gozdovi. Kljub temu so pomembni, ker predstavljajo in upravljajo znaten delež gozdnih zemljišč. Koncepti usposabljanja za trajnostno gospodarjenje z gozdovi, morajo nuditi programe izobraževanja za vse vrste lastnikov gozdov. Pričakuje se, da bo poklicno usposabljanje o izbranih temah upravljanja z gozdovi, povečalo

ozaveščenost lastnikov gozdov o njihovi vlogi pri upravljanju krajine, zagotavljanju ekosistemskih storitev in izvajanju nacionalnih gozdnih politik.

Univ-Doz. Dipl.-Ing. Dr. Robert Jandl

Vodja oddelka za raziskave podnebnih vplivov
Avstrijski raziskovalni center za gozdove

Povzetek

Evropska unija (EU) je leta 2013 ustanovila program Erasmus + za sodelovanje na področju izobraževanja, usposabljanja, mladine in športa. Program združuje sedem obstoječih programov EU: i) Program vseživljenjskega učenja, ii) Program mladi v akciji, iii) Program Erasmus Mundus, iv) Tempus, v) Alfa, iv) Edulink in vii) Programi sodelovanja z industrijsko razvitimi državami na področju visokošolskega izobraževanja, in prvič zagotavlja podporo športu. Erasmus+ podpira aktivnosti sodelujočih držav za učinkovito uporabo potenciala »Evropski talent in družbeno premoženje« v okviru vseživljenjskega učenja. Poleg tega dodatno povečuje možnosti za sodelovanje in mobilnost s partnerskimi državami, predvsem pa podpira visokošolsko izobraževanje in mlade.

Da bi pridobili pregled nad programi poklicnega izobraževanja in usposabljanja (PIU) ter programi vseživljenjskega učenja (VŽU) na območju študije (v Avstriji, Sloveniji, na Hrvaškem), s poudarkom na določitvi primerov dobre prakse s področja trajnostnega gospodarjenja z gozdovi (TGG), je bil uporabljen kombiniran pristop študija obstoječe literature in anket izvedenih med strokovnjaki v posameznih državah.

Rezultati raziskav kažejo, da znotraj proučevanega območja, obstaja zanimanje za pospeševanje izobraževanja v gozdarskem sektorju, v okviru nacionalnih programov PIU in VŽU. V vsaki od vključenih držav so na voljo številni izobraževalni tečaji, ki so povezani s TGG in so namenjeni predvsem različnim interesnim skupinam v gozdarstvu. Obstaja širok nabor tem, ki jih posamezne države vključujejo v izobraževanja, relativna pomembnost osrednjih tem pa se med državami razlikuje. Za lažje učenje in prenos znanja se porabljajo različne metode. Še vedno pa prevladuje pristop predavanj v učilnicah, kot sredstvo za prenos najsodobnejših gozdarskih znanj. Kljub temu se, v večini držav, povečuje trend zanimanja, da se s spodbujanjem usposabljanja na terenu, organiziranjem izletov ali poudarjanjem praktičnega dela olajša učenje praktičnega dela izobraževanja.

Tudi če se osrednja tema bolj nanaša na individualne potrebe znotraj državnega gozdarskega sektorja, morajo biti programi PIU in VŽU, ki so povezani s TGG, redno pregledovani in posodobljeni v skladu z mednarodnimi programi in aktualnimi temami in vprašanji. Za uspešno spopadanje z vedno večjo negotovostjo in povečanim tveganjem v gozdnih ekosistemih, je pomembno, da interesentom v gozdarstvu ponudimo znanje in izkušnje, s pomočjo katerih se bodo lažje soočali z različnimi izzivi, ki lahko nastanejo pri trajnostnem gospodarjenju njihovih gozdov.

Kazalo

Predgovor	3
Povzetek	5
Uvod	7
PIU in VŽU v evropski, nacionalni in drugi politiki	8
Metodologija	10
Rezultati.....	11
Avstrija (stanje PIU in VŽU).....	11
Hrvaška (stanje PIU in VŽU).....	13
Slovenija (stanje PIU in VŽU)	15
Primerjava med državami, identificirane vrzeli.....	17
Primeri dobrih praks v Avstriji, Sloveniji in na Hrvaškem	18
Avstrija.....	18
Hrvaška	19
Slovenija	21
Pridobljene izkušnje	24
Kako naprej.....	25

Uvod

Izobraževanje je od nekdaj igralo ključno vlogo pri razvoju človeške skupnosti in družbe. Latinski aforizem "scientia potentia est", ki dobesedno pomeni "znanje je moč", sega v čas Francisa Bacona in njegove knjige *Meditationes Sacrae* (1597). Kljub temu je bilo izobraževanje dolgo časa omejeno na privilegirane posameznike, saj je bil dostop do znanja do konca 18. stoletja omejen, dokler ni obdobje razsvetljenstva začelo pospešeno širiti informacije po buržoaziji. Hkrati je Adam Smith oblikoval temelje koncepta, ki je vodil k nastanku znanosti človeškega kapitala v knjigi *Bogastvo narodov* (1776). To je koncept, ki se je spremenil v eno najbolj vplivnih ekonomskih teorij Zahodnega izobraževalnega sistema (Fitzsimons, 1999). Konec 20. stoletja je v obdobju pomembnih družbenih, gospodarskih in političnih sprememb, prišlo do premika vloge izobraževanja - z vidika kako ljudje vidijo znanje in kako ga uporabljajo. To obdobje je zdaj splošno znano kot začetek dobe znanja in zaznamuje novo obdobje v naših globalnih družbah, saj je znanje v središču socialno-ekonomskega razvoja in rasti.

Evropa se sooča s številnimi sodobnimi izzivi, kot so: i) ustvarjanje delovnih mest in krepitev gospodarstva, ii) doseganje trajnostne rasti, iii) zmanjševanje naložbenih izgub, iv) krepitev socialne kohezije in v) usklajevanje odziva na migracijske tokove in obravnava dolgoročne makro procese, kot so staranje, prilagajanje na digitalno dobo, konkurenčnost v globalnem, na znanju temelječem gospodarstvu (EC, 2015). Tako Evropska unija (EU) krepi svoja prizadevanja za povečanje ravni znanja v vseh državah članicah, z namenom, da posameznikom zagotovi znanje, spretnosti in kompetence, ki jim omogočajo rast in vplivajo na njihove osebne situacije, poleg tega pa spodbujajo vključenost, pravičnost in enakost. Vseživljenjsko učenje (VŽU), kot tudi poklicno izobraževanje in usposabljanje (PIU), predstavljajo glavne koncepte, ki si prizadevajo za reševanje človeškega kapitala in še posebej obravnavajo nadaljnji razvoj skupnosti, kot napredne in pametne družbe, skladno s cilji Lizbonske strategije – Community's strategy for growth and jobs, ki je bila oblikovana leta 2000 za sprostitvev sredstev, potrebnih za izpolnitev evropskih gospodarskih, socialnih in okoljskih ambicij (EC, 2006). VŽU obsega učenje (npr. formalno in neformalno), kot tudi spretnosti, znanje, stališča in vedenje, ki jih ljudje pridobijo v vsakdanjem življenju (Laal in Salamati, 2011). Evropski center za razvoj poklicnega usposabljanja, opredeljuje naslednje ključne koncepte različnih oblik učenja (Cedefop, 2014):

- *Formalno učenje* se izvaja v organiziranem in strukturiranem okolju (npr. v izobraževalnem zavodu ali na delovnem mestu) in je izrecno opredeljeno kot učenje (v smislu ciljev, časa in virov). Program je načrtovan in običajno vodi do pridobitve certifikata.
- *Neformalno učenje* je vključeno v načrtovane aktivnosti, ki niso izrecno opredeljene kot učne (glede učnih ciljev, časa učenja ali podpore pri učenju). Program je načrtovan (neformalni učni rezultati so lahko vrednoteni in lahko vodijo v certificiranje).
- *Neformalno učenje*, ki izhaja iz vsakodnevnih dejavnosti, povezanih z delom, družino ali prostim časom. Ni organizirano ali strukturirano z vidika ciljev, časa ali podpore pri učenju in v večini primerov nenačrtovano (neformalni učni rezultati so lahko vrednoteni in certificirani).

Ker živimo v svetu, kjer so potrebne različne spretnosti - za razumevanje, interpretacijo in obdelavo različnih oblik informacij, je pomembno, da prepoznamo in cenimo vse oblike učenja (Laal and Salamati, 2011).

PIU in VŽU v evropski, nacionalni in drugi politiki

Prva faza izvajanja izobraževalnega akcijskega programa se je začela že v sedemdesetih letih prejšnjega stoletja. V devetdesetih letih se je vseživljenjsko učenje pojavilo kot glavni koncept na ravni EU, ki podpira sodobno družbo in spodbuja sodelovanje na področju izobraževanja in usposabljanja (Pépin, 2007). Bela knjiga o "Rasti, konkurenčnosti in zaposlovanju", Jacquesa Deloresa, je prvi politični dokument, ki je ločil izobraževanje in usposabljanje na dve različni veji. Poleg tega je izrecno zahteval trajno nadgrajevanje znanj in spretnosti vsakega posameznika, kot glavno prednostno nalogo programa reform evropskih sistemov izobraževanja in usposabljanja. Evropska komisija je to sprejela dve leti pozneje, z Belo knjigo o učeči se družbi (ES, 1995), kar je znatno prispevalo k zavesti o potrebah in posledicah, informacijske in na znanju temelječe družbe (Pépin, 2007).

V devetdesetih letih se je diskurz o razvoju izobraževanja in usposabljanja na nacionalni in evropski ravni postopno spreminjal in je pozival h konkretnemu ukrepanju in usklajevanju politik na vseh ravneh ter tako pripravil podlago za Lizbonsko strategijo. Evropski svet je marca 2000 izjavil, da "hitre in pospešene spremembe pomenijo, da mora Unija ukrepati takoj, če želi izkoristiti vse prednosti predstavljenih priložnosti. Zato mora določiti jasen strateški cilj in se dogovoriti o programu izobraževanja, krepitvi inovacij in gospodarskih reform ter nadgraditi sistem socialnega varstva in izobraževanja ter izraziti zanimanje za nadgradnjo izobraževalnih sistemov. V skladu z Lizbonsko strategijo je bil leta 2002 uveden delovni program - Izobraževanje in usposabljanje 2010, ki je postal krovni politični okvir za vse ukrepe in procese na področju izobraževanja in usposabljanja (Pépin, 2007).

V istem letu se je začel izvajati Kopenhagenski proces (ES, 2006), ki spodbuja partnerstvo Evropske komisije z nacionalnimi vladami, združenji delodajalcev in delavcev ter državami izven EU, da bi: i) izboljšali kakovost usposabljanj (začetno izobraževanje in nadaljnji razvoj); ii) okrepili znanje in sposobnosti učiteljev, vodij usposabljanj in drugih strokovnjakov v sektorju ter iii) ustvarili tečaje, ki ustrezajo trgu dela. Ti cilji se lahko dosežejo s pomočjo:

- izobraževanj na delovnem mestu,
- sektorskih spretnosti,
- tekmovanj v spretnostih,
- izboljšanja nacionalnih sistemov preko Evropskega okvira za zagotavljanje kakovosti poklicnega izobraževanja in usposabljanja (EQAVET),
- Programa za nova znanja in spretnosti ter delovna mesta - strategija EU, da bo do leta 2020 75% delovno sposobnega prebivalstva,
- programa Mladi in mobilnost - pobuda EU za pomoč mladim, da pridobijo znanje, spretnosti in izkušnje, ki jih potrebujejo pri iskanju prve zaposlitve,
- Sklopa orodij - podpora vključevanju sistema ECVET (evropski kreditni sistem za poklicno izobraževanje in usposabljanje) v novo ali obstoječo prakso mobilnosti.

Delo Komisije na področju poklicnega izobraževanja in usposabljanja podpirata dve agenciji. Prva je Evropski center za razvoj poklicnega usposabljanja (CEDEFOP), ki zagotavlja informacije in analize glede sistemov izobraževanja in usposabljanja, politik, raziskav in praks v EU. Druga je Evropska

fundacija za usposabljanje (ETF), ki razvija sisteme izobraževanja in usposabljanja na zahodnem Balkanu in sosednjih državah ter v srednji Aziji.

Z uredbo št. 1288/2013 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 11. decembra 2013 je EU vzpostavila program Unije za izobraževanje, usposabljanje, mladino in šport, Erasmus +. Združuje sedem prej obstoječih programov EU in prvič zagotavlja podporo športu; i) Program vseživljenjskega učenja, ii) program Mladi v akciji, iii) program Erasmus Mundus, iv) Tempus, v) Alfa, iv) Edulink in vii) Programi sodelovanja z industrijsko razvitimi državami na področju visokošolskega izobraževanja. Glavni cilji programa Erasmus + so (EP, 2013):

- omogočiti mladim, da pridobijo znanje in prakso v tujini, z namenom da se izboljša njihova zaposljivost
- izboljšati kakovost poučevanja in povečati inovativnost pri organizaciji izobraževanja in usposabljanja
- dopolnjevati politična prizadevanja držav članic za posodobitev svojega sistema izobraževanja in poklicnega usposabljanja
- povečati mednarodno razsežnost izobraževanja in usposabljanja s pomočjo partnerstev med visokoškolskimi ustanovami EU in visokoškolskimi ustanovami ter ustanovami za poklicno izobraževanje in usposabljanje posameznih partnerskih držav
- izboljšati poučevanje in učenje jezikov
- podpirati poučevanje in raziskave o evropskem povezovanju med akademiki, študenti in državljani
- podpora organizacijam, ki se ukvarjajo z množičnim športom (predvsem javni organi in klubi), z namenom, da se potencial športa uporabi pri spodbujanju socialne vključenosti in obravnavanju grožnje dopinga, vnaprejšnjega dogovarjanja rezultatov, rasizma in nestrpnosti.

Erasmus+ podpira aktivnosti sodelujočih držav za učinkovito uporabo potenciala »Evropskega talenta in družbenih sredstev« v okviru VŽU, ki povezuje formalno, neformalno in priložnostno učenje na vseh področjih izobraževanja in usposabljanja. Poleg tega dodatno povečuje možnosti za sodelovanje in mobilnost s partnerskimi državami, predvsem podpira visokošolsko izobraževanje in mlade. Za doseg svojih ciljev, program Erasmus + izvaja naslednje tri ključne ukrepe (ES, 2016):

- Mobilnost posameznikov (ključni ukrep 1)
- Sodelovanje pri inovacijah in izmenjavi dobrih praks (ključni ukrep 2)
- Podpora pri reformi politike (ključni ukrep 3)

To študijo podpira ključni ukrep 2, ki si močno prizadeva spodbujati: a) meddržavna strateška partnerstva, b) koalicije znanja, c) koalicije sektorske spretnosti, d) projekte za krepitev zmogljivosti in e) eTwinning, evropska platforma za izobraževanje odraslih (EPALE) in Evropski mladinski portal.

Metodologija

Da bi dobili jasnejšo sliko, kaj VŽU ali PIU je, je bila narejena študija obstoječe literature in tudi raziskava med strokovnjaki ciljnih držav (Avstrija, Hrvaška, Slovenija). Z namenom, da v okviru programov VŽU in PIU prikažemo obstoječe možnosti usposabljanja na področju trajnostnega gospodarjenja z gozdom, je bila pripravljena zbirka vprašanj, ki se osredotoča na najnovejše trende (tj. od leta 2004 do 2016) in vključuje naslednje vidike:

- Tema programa in ponudnik storitev
- Ime in trajanje programa
- Leto
- Ciljne skupine
- Tema in kratka vsebina
- Učni rezultati
- Uporabljene metode
- Vrednotenje programa (da / ne, kako)
- Promocija (trženje) programa (kako)
- Ocena napredka udeležencev (uporaba znanj in pridobljenih spretnosti)
- Število tečajev usposabljanja

Nacionalne kontaktne točke so bile odgovorne za izvedbo ankete in pridobitev podatkov. V želji, da se uporabi najboljše primere dobrih praks vsake izmed držav, je bil za analizo opredeljen in uporabljen sklop meril, predstavljenih v tabeli 1.

Tabela 1: Merila za opredelitev primerov dobre prakse na področju trajnostnega gospodarjenja z gozdom.

Merilo	Utemeljitev
Ciljna skupina	Visoko se vrednoti pristop, kjer več interesnih skupin hkrati obravnava več ciljnih skupin
Izbor teme	Bolj zaželeno je sodobnejša obravnava vsebin trajnostnega gospodarjenja z gozdom (npr. porajajoča se vprašanja)
Specifični rezultati	Obvezno (navedba učnih rezultatov mora biti opredeljena)
Uporabljene metode	Bolj zaželeno je vključevanje več metod, predvsem so pomembni praktični primeri (npr. terensko delo)
Vrednotenje programa	Obvezno (vendar manjšega pomena)
Trženje programa	Priporočljivo več tržnih poti
Ocena napredka udeležencev	Obvezno (vendar manjšega pomena)

Zaradi heterogenosti podatkov, ki izhaja iz ankete v sodelujočih državah, se v celotnem poročilu uporablja osnovna opisna analiza.

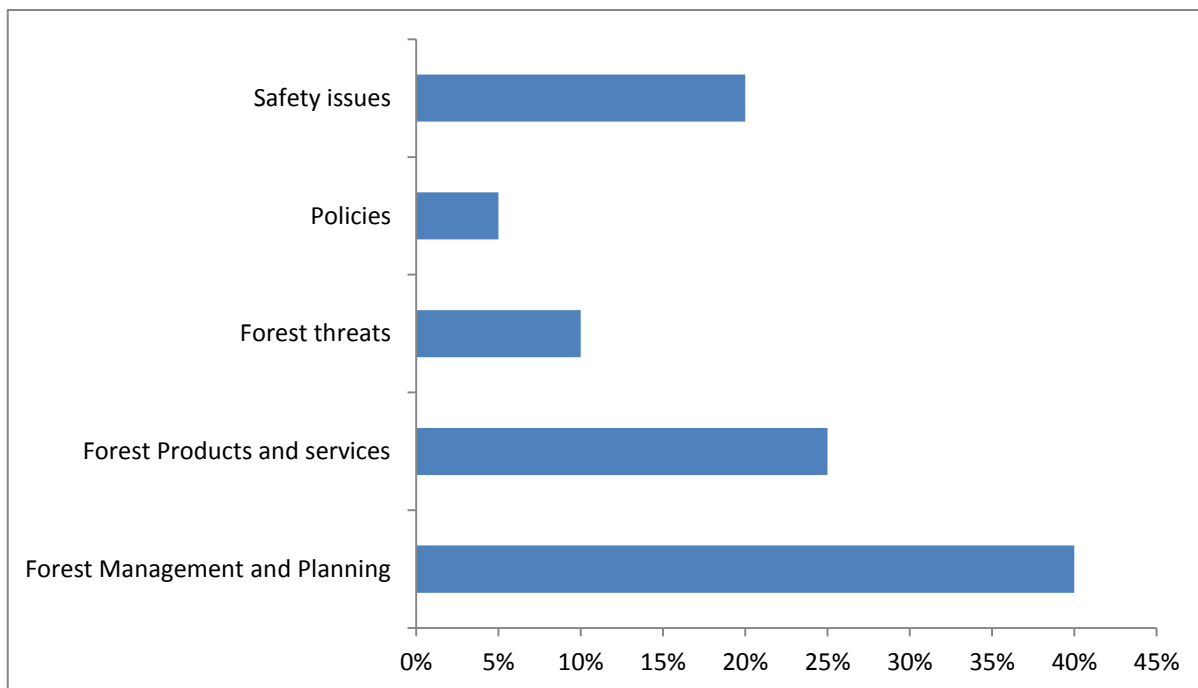
Rezultati

Pregled izobraževanja in usposabljanja (The Education and Training Monitor; ETM, 2015a) je ena od vodilnih publikacij Generalnega direktorata za izobraževanje in kulturo (GD EAC) in prikazuje trenutno stanje PIU in VŽU v primerjavi med državami članicami letno. To je eden od glavnih virov, ki se spoprijema z naj sodobnejšim PIU in VŽU v Evropi in se uporablja kot podlaga za določitev glavnih prednosti in slabosti na področju študija. Poleg tega rezultati raziskave poudarjajo glavne rezultate trajnostnega gospodarjenja z gozdom, povezanih s programi VŽU in PIU v ciljnih državah.

Avstrija (stanje PIU in VŽU)

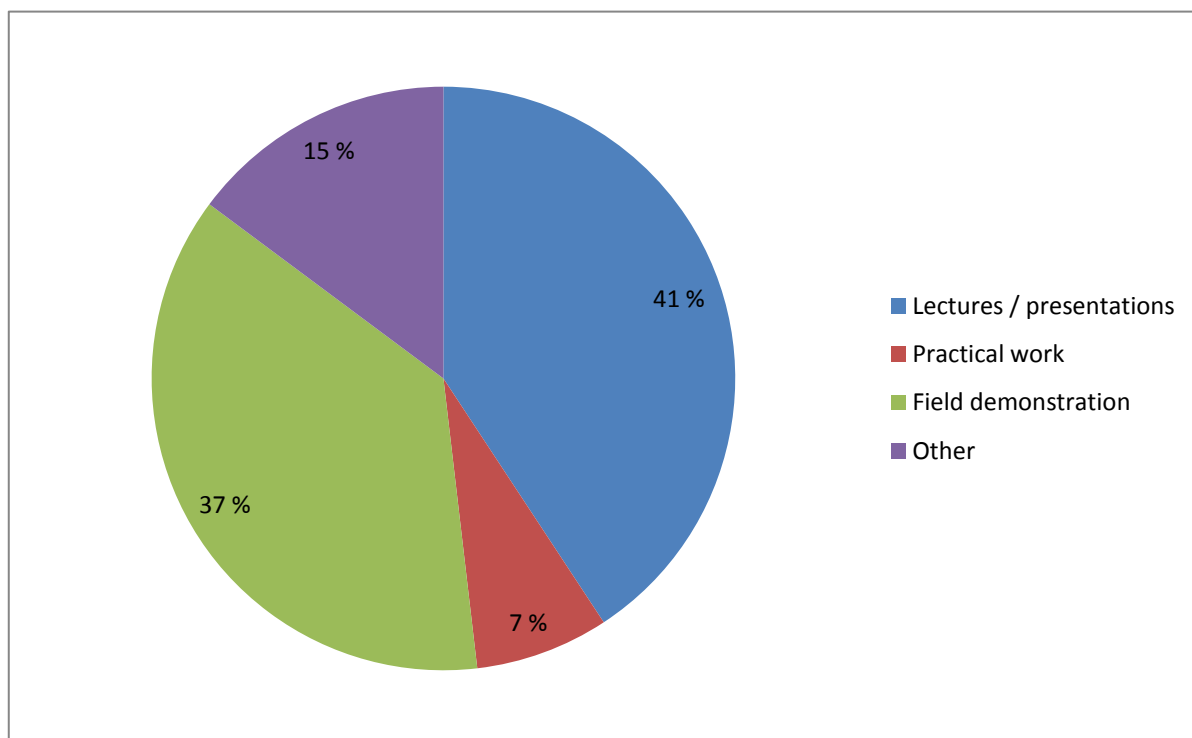
Na podlagi Pregleda izobraževanja in usposabljanja (2015a) je mogoče ugotoviti, da je stanje PIU in VŽU v Avstriji dobro razvito. Stopnja zgodnje opustitve šolanja v Avstriji je pod povprečjem EU. Sistem poklicnega izobraževanja in usposabljanja je dobro prilagojen trgu dela, kar je prispevalo k temu, da ima Avstrija eno najnižjih stopenj brezposelnosti mladih v EU. Kljub temu velja, da v tujini rojeni študentje trikrat bolj verjetno predčasno končajo šolanje kot domači študentje, izobraževalna uspešnost pa je še vedno zelo odvisna od socialno-ekonomskega položaja staršev. Visokošolsko izobraževanje nima dosledne strateške usmeritve in je premalo financirano. Stopnja opuščanja visokošolskega izobraževanja ostaja visoka, zaznati pa je tudi pomanjkanje diplomantov matematike, znanosti in tehnologije. V poročilu za posamezno državo (ETM, 2015b) je podrobneje opisano trenutno stanje PIU v Avstriji, ki poudarja, da je bilo v letu 2013 70,2 % višjih sekundarnih študentov, ki so nadaljevali PIU. To je ena najvišjih stopenj v Evropi, kar je precej nad povprečjem EU, ki znaša 48,9 %. Sodelovanje odraslih v vseživljenjskem učenju je v zadnjih petih letih ostalo na ravni okoli 13-14 % (v letu 2014 je bilo 14,2 %, kar je nad povprečjem EU, ki znaša 10,7 %).

Za VŽU in PIU programe povezane s trajnostnim gospodarjenjem z gozdom so odgovorne različne organizacije, ki ponujajo usposabljanja različnim zainteresiranim deležnikom v gozdarstvu. V anketi so poročali o ustreznih usposabljanjih, ki so se zgodila vse od leta 1975, medtem ko so od leta 2004 dalje na voljo dosledni podatki. Vsako leto v Avstriji poteka približno 80 tečajev, odvisno od zanimanja in virov, ki so na voljo, saj se nekateri tečaji izvajajo le na zahtevo. Pri specifičnih programih VŽU in PIU o trajnostnem gospodarjenju z gozdom imajo poseben pomen Kmetijsko gozdarska zbornica Avstrije, Avstrijski raziskovalni center za gozdove (BFW) in trije Centri za usposabljanje na področju gozdarstva, ki so odgovorni za večji delež tečajev in usposabljanj. Obravnavane teme pokrivajo širok spekter različnih vidikov in vprašanj v okviru trajnostnega gospodarjenja z gozdom (Slika 1).

Slika 1: Kontaktne točke v izobraževalnih tečajih o trajnostnem gospodarjenju z gozdom v Avstriji (relativni delež)

Razvidno je, da obstaja dobro ravnotežje med tečaji, ki se ukvarjajo z gospodarjenjem z gozdovi in načrtovanjem (vključno z gojenjem), gozdarskimi proizvodi in storitvami ter vprašanji o varnosti. Obstajajo tudi nekatera usposabljanja, ki so posebej prilagojena tveganjem v gozdu (10%). V obstoječih programih je manj pozornosti namenjene politikam in njihovim instrumentom (5%). Obstaja več načinov, kako se znanje prenese na učence PIU in VŽU izobraževanja (Slika 2).

Slika 2: Relativni pomen metod, uporabljenih pri izobraževanjih in usposabljanjih o trajnostnem gospodarjenju z gozdom v Avstriji

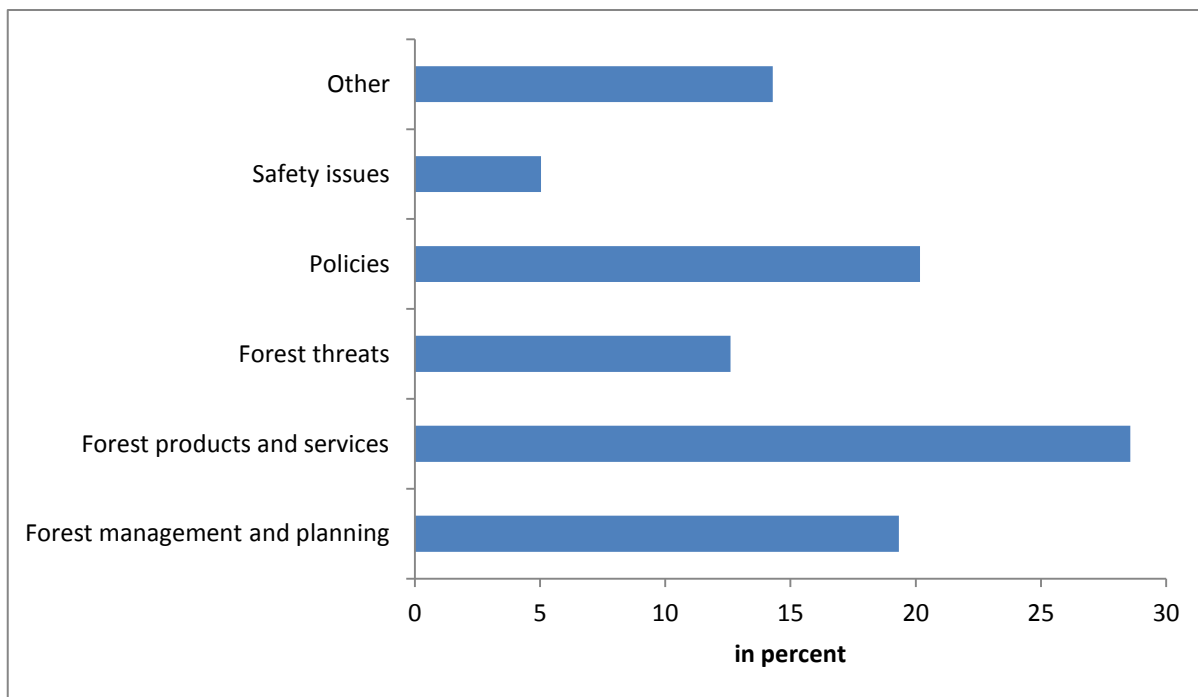
Obstaja širok spekter metod, ki se v Avstriji uporabljajo za izobraževanje o trajnostnem gospodarstvu z gozdovi. Čeprav poučevanje v učilnici, torej predavanja in predstavitve (41%), predstavlja pogost način za širjenje znanja, lahko rečemo, da je predmetno poučevanje zelo priljubljeno. Delež učenja na terenu (37%) in praktičnega dela (7%) kaže, da so praktične izkušnje zelo pomembne. Umerjene razprave (11%) in testi (4%) dopolnjujejo metode poučevanja v učilnicah (tj. "Drugo" 15%).

Hrvaška (stanje PIU in VŽU)

Glavne prednosti hrvaškega sistema izobraževanja in usposabljanja so nizka stopnja zgodnje opustitve šolanja in visok delež srednješolcev, ki končajo visokošolsko izobraževanje. Pozitivni razvoj v državi vključuje sprejetje celovite strategije za izobraževanje, znanost in tehnologijo, ki naj bi bila v prihodnjih letih glavna gonilna sila reforme. Na drugi strani pa se sistem izobraževanja in usposabljanja na Hrvaškem sooča s številnimi izzivi, vključno z izboljšanjem izobraževalnih rezultatov v matematiki v osnovnih in srednjih šolah, posodobitvijo učnih načrtov Poklicnega izobraževanja in usposabljanja v skladu s potrebami trga dela ter povečanjem dostopnosti visokošolskega izobraževanja za vse ter zaključka le tega. Relativno nizka je udeležba v izobraževanju v zgodnjem otroštvu ter izobraževanju odraslih. Hrvaška se sooča s pomembnimi strukturnimi težavami v obliki povečanih zmogljivosti v predšolskih središčih in nezadostno urejenim in premalo financiranim sistemom izobraževanja odraslih (ETM, 2015a).

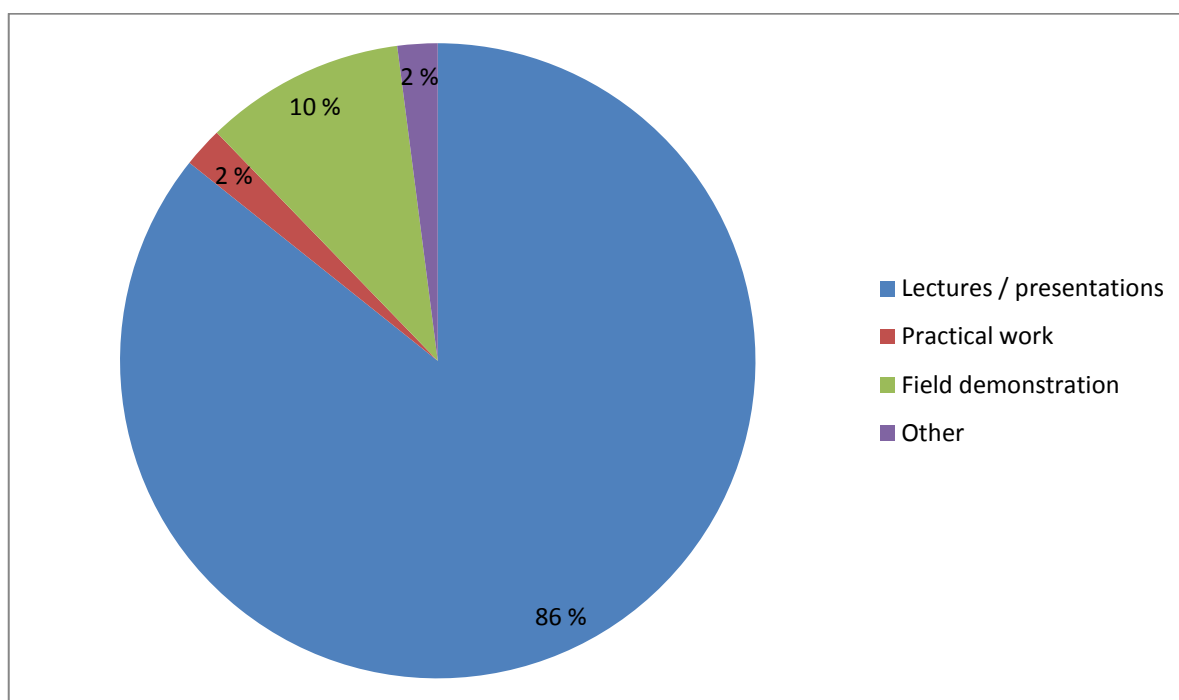
Hrvaška ima eno najvišjih stopenj udeležbe na področju PIU na višji sekundarni ravni v EU (tj. 71,1 %), vendar stopnja zaposlenosti nedavnih diplomantov višjih sekundarnih izobraževanj močno zaostaja (tj. 47,3 % leta 2014 v primerjavi s povprečjem EU 70,8 %), s tretjim najnižjim odstotkom v Evropi. Razlika v zaposlenosti med mladimi s srednješolsko in višjo izobrazbo je višja kot v drugih državah EU, zlasti med prvim in tretjim letom po pridobitvi kvalifikacije, saj je manj kot polovica diplomantov PIU zaposlena na delovnem mestu, ki se ujema z njihovim študijskim področjem. Izobraževanje odraslih na Hrvaškem se sooča s šibkim vodstvom. V letu 2014 je samo 2,5 % odraslih Hrvatov sodelovalo v izobraževanju in usposabljanju, v primerjavi s povprečjem EU 10,7 %, odstotek pa se je v zadnjih dveh letih zmanjševal (ETM, 2015b).

Število usposabljanj, ki so potekale v okviru programa trajnostnega gospodarjenja z gozdom, je med leti 2007 in 2015 doseglo 876 udeležencev. Največji delež teh storitev nudi Svetovalna služba za zasebne lastnike gozdov (Savjetodavna služba Šumarstvo; tj. 577 tečajev), ki ji sledi Hrvaška zbornica inženirjev gozdarstva in lesarstva (Hrvatska komora inženjera šumarstva i drvine tehnologije; tj. 119 tečajev) in Hrvaški gozdovi (Hrvatske šume; tj. 59 tečajev). Poleg tega je Evropski gozdarski inštitut (EFI) zagotovil 6 izobraževalnih programov s projektom FOPER (Gozdarska politika in ekonomsko izobraževanje in raziskave), s ciljem izboljšati zmogljivosti upravljanja gozdov, politike in ekonomije v jugovzhodni Evropi. Obravnavane teme pokrivajo širok spekter različnih vidikov in vprašanj v okviru trajnostnega gospodarjenja z gozdom (Slika 3).

Slika 3: Deleži posameznih tem na izobraževanjih in tečajih o trajnostnem gospodarjenju z gozdom na Hrvaškem (relativni delež)

Razvidno je, da so na usposabljanjih najbolj priljubljeni gozdni proizvodi in storitve (~ 29 %), ki so močno povezani z gospodarjenjem z gozdovi in načrtovanjem (~ 19 %). Pomembno vlogo imajo tudi politike in instrumenti politike, normativi in standardi (20 %), pa tudi tveganja (~ 13 %). Poleg tega je v učnih načrtih na področju trajnostnega gospodarjenja z gozdom obravnavana varnost (5 %) in druge teme (14 %, npr. vodenje projektov, fitocenologija, VŽU in PIU, varstvo narave in ohranjanje okolja / NATURA 2000). Obstajajo različne metode, kako se znanje prenese na učence PIU in VŽU izobraževanja (Slika 4).

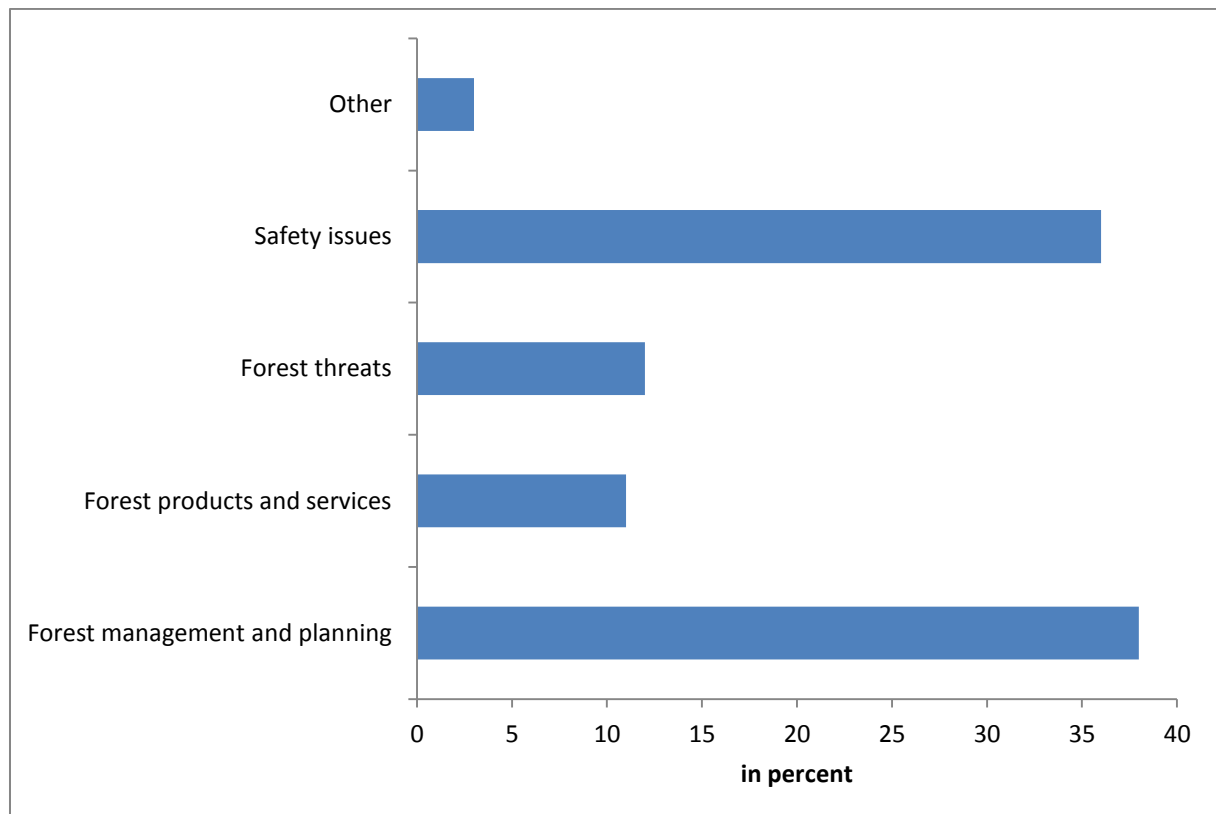
Slika 4: Relativni pomen metod, uporabljenih pri izobraževanjih in usposabljanjih o trajnostnem gospodarjenju z gozdom na Hrvaškem

Obstaja jasen poudarek na učnih pristopih, ki se uporabljajo v učilnici, kot so predavanja in predstavitve, saj so ti pristopi uporabljeni v največ metodah poučevanja (86 %). V obstoječih učnih načrtih ima manjšo vlogo učenje na terenu (10 %). Najmanj pomembno pa je praktično delo in seminarji (oba 2 %).

Slovenija (stanje PIU in VŽU)

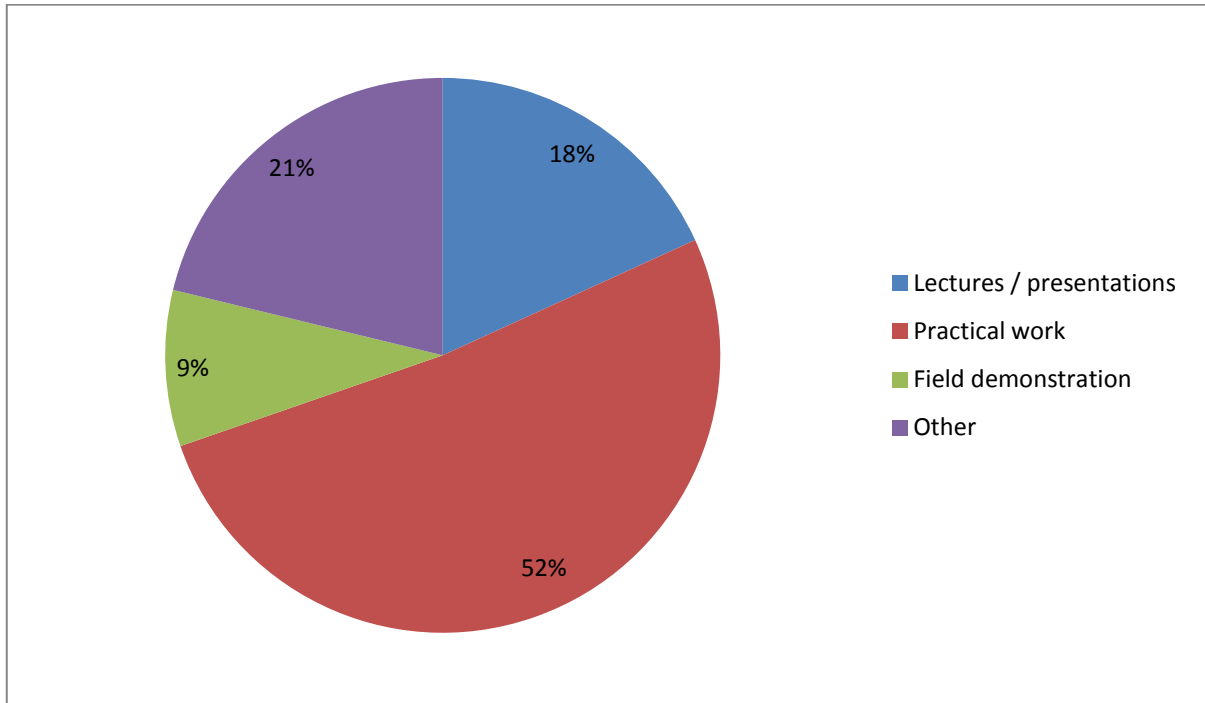
Slovenija ima drugo najnižjo stopnjo zgodnje opustitve izobraževanja v EU in delež dosežene visoke stopnje izobrazbe nad povprečjem EU. Povprečna osnovna znanja in veščine so zadovoljiva, zlasti v matematiki in znanosti. Delež višješolskih študentov v PIU ostaja nad povprečjem EU. Vendar pa je visokošolski sistem zaznamovan zaradi nesorazmerno velikega števila študijskih programov, visoke stopnje osipa in težav s fiktivnim vpisom. Poleg tega je premalo financiran, kar ima za posledico slabo kakovost poučevanja in netrajnost virov. V višješolskem izobraževanju so spreminjajoči demografski trendi in padec števila študentov povzročili, da izobraževalne ustanove po vsej državi delujejo pod svojimi zmogljivostmi. Pri nacionalnih preverjanjih so zelo razvidne regionalne razlike, kar kaže na to, da socialno-ekonomski položaj močno vpliva na dosežke v izobraževanju (ETM, 2015a).

Med leti 2008 in 2015 je bilo v okviru trajnostnega gospodarjenja z gozdom letno izvedenih okoli 300 usposabljanj. Glavni ponudniki storitev so Biotehniška fakulteta v Ljubljani, Gozdarski inštitut Slovenije, Zavod za gozdove Slovenije, Višja strokovna šola Postojna, Zveza gozdarskih društev Slovenije in Srednja gozdarska in lesarska šola Postojna. Treningi se dotikajo številnih tem, povezanih s trajnostnim gospodarjenjem z gozdom (Slika 5).

Slika 5: Deleži posameznih tem na izobraževanjih in tečajih o trajnostnem gospodarjenju z gozdom v Sloveniji (relativni delež)

Razvidno je, da je gospodarjenje z gozdom in načrtovanje zelo relevantna izobraževalna tema v Sloveniji. Na tem področju je bilo opravljenih okoli 38 % izobraževanj. Pomembno vlogo ima tudi varnost (36 %). Poleg tveganj (12 %) so tudi gozdni proizvodi in storitve (6,67 %) v izobraževanju o trajnostnem gospodarjenju z gozdom podobno izvajana tema. Prav tako je obravnavano tudi izobraževanje in usposabljanje (3%). Te teme se poučujejo na različne načine (Slika 6).

Slika 6: Relativni pomen metod, uporabljenih pri izobraževanjih in usposabljanjih o trajnostnem gospodarjenju z gozdom v Sloveniji

Praktično delo, zlasti na delavnicah, je prevladujoči način prenosa znanja v Sloveniji (52 %). Na splošno se zdi, da obstaja dobro razmerje med učenjem v učilnici in učenjem na terenu, ki se uporablja pri usposabljanju o trajnostnem gospodarjenju z gozdovi v Sloveniji; metode so: seminarji, študijski krožki (21 %) in predavanja / predstavitve (18 %). Te metode predstavljajo glavne metodološke pristope, ki se uporabljajo v skladu s pregledom tega projekta. Strokovne ekskurzije (9 %) zaokrožujejo celoten portfelj učnih metod.

Primerjava med državami, identificirane vrzeli

Glede na zgoraj omenjeno analizo podatkov je očitno, da v državah, vključenih v raziskavo, obstaja precej heterogenosti v povezavi s trenutno najsodobnejšimi programi PIU in VŽU, ki se nanašajo na trajnostno gospodarjenje z gozdom. To velja tako za posamezno obravnavano tematiko kot tudi za sredstva prenosa znanja (uporabljene metode). V tabeli 2 podrobneje opredeljujemo dodatne vidike, ki obravnavajo internacionalne razlike v izobraževanju o trajnostnem gospodarjenju z gozdom.

Tabela 2: Relativni deleži za izbrane kazalnike uspešnosti pri PIU in VŽU

Kazalnik	Avstrija	Hrvaška	Slovenija
	(v %)	(v %)	(v %)
Specifični učni rezultati	87	36	91
Vrednotenje programa	27	6	34
Ocena napredka udeleženca	27	4	9

Slovenija je primer dobre prakse glede opredelitve specifičnih učnih rezultatov, saj so skoraj vsa usposabljanja povezana s trajnostnim gospodarjenjem z gozdom, ki naj bi jih udeleženci PIU in VŽU pridobili po končanju individualnih tečajev. V Avstriji je običajna praksa, da se navede učne rezultate, vendar ne za vsa usposabljanja (87 %), medtem ko na Hrvaškem večinoma niso opredeljeni (36 %). Tabela kaže, da je vrednotenje programa, kot tudi ocena napredka udeleženca, v vseh treh državah redka praksa.

Zanimivo je bilo videti, kako so ciljne skupine projekta (npr. gozdarski strokovnjaki, zasebni lastniki gozdov, gozdarska podjetja, zaposleni v institucijah, ki skrbijo za zavarovana območja, zaposleni v institucijah projektnih partnerjev) vključene v PIU in VŽU programe. Obstaja veliko usposabljanj povezanih s trajnostnim gospodarjenjem z gozdom, posebej prilagojenih gozdarskim strokovnjakom, zasebnim lastnikom gozdov in gozdarskim podjetjem, v vsaki od držav vključenih v študijo. Čeprav zaposleni niso posebej omenjeni kot ciljna skupina, se tako odgovorni za zavarovana območja kot znanstveno osebje, upoštevajo v nacionalnih programih, razen na Hrvaškem.

Primeri dobrih praks v Avstriji, Sloveniji in na Hrvaškem

V skladu z opredeljenimi merili (glej tabelo 1) lahko primere dobrih praks povzamemo iz anket v območju izvedene študije. Poleg meril so za vsak primer navedene dodatne informacije.

Avstrija

Tabela 3: Primeri dobrih praks trajnostnega gospodarjenja z gozdom, v sklopu programov PIU in VŽU, v Avstriji

Tema programa	Tečaj gospodarjenja z gozdovi	Tečaj gospodarjenja z gozdovi	Dialog o gozdovih
Ponudnik storitev	Gozdarski center za usposabljanje Ort & Ossiach (Forest Training Centers Ort & Ossiach)		Avstrijsko zvezno ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo, okolje in vodno gospodarstvo
Trajanje programa	4 dni	2 dni	1 dan
Ciljne skupine	Lastniki gozdov, gozdarski delavci; zahteva za strokovni izpit	Lastniki gozdov in širša javnost	Lastniki gozdov, gozdarski strokovnjaki, društva lastnikov gozdov, gozdarski raziskovalni sektor, gozdarski upravni organi Forest owners, forestry professionals, forest owner associations, forest scientists, forest administration
Tema in kratka vsebina	Osnovne informacije glede sonaravnega gozdarstva	Osnovne informacije glede sonaravnega gozdarstva	Uskladitev političnih ciljev z lastniki gozdov

Posebni učni rezultati	Poznavanje rastišč, potreb različnih drevesnih vrst, naravna obnova in pogozdovanje, varstvo gozdov	Poznavanje rastišč, potreb različnih drevesnih vrst, naravna obnova in pogozdovanje, varstvo gozdov	Medsebojno dogovorjen koncept o upravljanju z gozdovi pod pritiski klimatskih sprememb
Uporabljene metode	Predavanja, prikazi na terenu	Predavanja, prikazi na terenu	Predavanja, predstavitev, vodena razprava
Vrednotenje programa	Da, udeleženci opravijo izpit in pridobijo certifikat	ne	Da, povratne informacije udeležencev in protokoli
Promocija	Tiskani programi predavanj Centra za usposabljanje	Tiskani programi predavanj Centra za usposabljanje	Osebno povabilo prek javnega seznama naslovov
Ocena napredka udeleženca	Da, udeleženci opravijo izpit in pridobijo certifikat	ne	ne

Hrvaška

Tabela 4: Primeri dobrih praks trajnostnega gospodarjenja z gozdom, v sklopu programov PIU in VŽU, na Hrvaškem

Tema programa	Gozdnogojitvena dela in naravna obnova			Tečaj ohranjanja gozdov		Rekreacijska funkcija gozdov	
Ponudnik storitev	Gozdarska svetovalna služba	Hrvaški gozdovi	Svetovalna služba	Gozdarska svetovalna služba	Hrvaški gozdovi	Gozdarska svetovalna služba	Svetovalna služba
Trajanje programa	2uri			6 ur		2 uri	

Ciljne skupine	Zasebni lastniki gozdov	Društva lastnikov gozdov	Društva lastnikov gozdov	Zasebni lastniki gozdov
Tema in kratka vsebina	Opis gozdnogojitvenih del, način in namen izvajanja	Osnovni koncepti v gozdarstvu, območja skupnosti, zavarovane vrste, zakonodaja, ohranjanje gozdov, nezakonita ravnanja in organi, ki jih nadzirajo, osnove kartografije in kartiranja gozdov	Rekreacijska funkcija gozdov, uporaba gozdnih virov, zakonodaja	
Posebni učni rezultati	Pridobivanje informacij iz prakse, znanje o trajnostnem gospodarjenju z gozdovi	Poznavanje zakonov in predpisov, cilj je samoiniciativno varovanje gozdov med zasebnimi lastniki gozdov	Uporaba gozdov za različne namene, ne le za pridobivanje lesa	
Uporabljene metode	Predavanje, predstavitev, prikaz (10%)	Predavanja, diskusija, vaja	Predavanja, praktični primeri	
Vrednotenje programa	ne	Da, po predavanju udeleženci izpolnijo kratek vprašalnik	ne	

Promocija	Plakati, obvestila	Plakati, obvestila	Plakati, obvestila	Obvestila
Ocena napredka udeleženca	Da, med lastniki gozdov, ki so začeli izvajati gozdnogojitvena dela v svojih gozdovih	Društvo organizira varovanje gozda, ki je v lasti enega izmed članov društva, zbiranje dokazov in vzpostavitev stika s policijo	Začetne izkušnje nekaterih članov društev glede gozdnega turizma, priprava na sredstva EU	

Slovenija

Tabela 5: Primeri dobrih praks trajnostnega gospodarjenja z gozdom, v sklopu programov PIU in VŽU, v Sloveniji

Tema programa	Gospodarjenje z gozdovi in gozdnogojitveni ukrepi po naravnih nesrečah	PAWS MED izobraževalni tečaj za gozdnega pedagoga	Osnovno usposabljanje za vodjo in mentorja študijskega krožka
Ponudnik storitev	Biotehniška fakulteta v Ljubljani, Gozdarski inštitut Slovenije, Zavod za gozdove Slovenije	Zavod za gozdove, PAWS_MED projektna skupina	Androgoški center republike Slovenije
Trajanje programa	2 dni	4 dni	62 ur
Ciljne skupine	Gozdarji, študentje gozdarstva, raziskovalci in predavatelji s področja gozdarstva, gozdarski organi	Gozdarji, študentje in predavatelji na gozdarskih šolah, lastniki gozdov z izkušnjami pri gospodarjenju z gozdovi, lovci, okoljevarstveniki, splošna javnost zainteresirana za okoljska vprašanja	Pedagogi odraslih, zaposleni v javnih zavodih, vključno z Zavodom za gozdove, muzeji, zasebnimi podjetji, civilno družbo (npr. izvajanje med lastniki gozdov)

<p>Tema in kratka vsebina</p>	<p>Pristop gospodarjenja z gozdovi po naravnih nesrečah v gozdovih</p> <p>Gospodarjenje z gozdovi prizadetimi zaradi poplav, v razmerah z omejenimi finančnimi in človeškimi viri Vpliv žledoloma na gozdove Vpliv žledoloma na ekološke procese v gozdnih sestojih Genetska raznovrstnost, kot osnova za prilagajanje gozdov na spremembe okolja Veliki rastlinojedi in njihov vpliv na gozdove Analiza stanja pridelave semen v Sloveniji Primerjava različnih metod pomlajevanja Fizikalne lastnosti bukve po žledolomu Socialni in ekonomski vidiki naravnih nesreč v gozdovih</p>	<p>Gozdna pedagogika – seminar za gozdarje</p> <p>Namen izobraževanja Gozdna pedagogika v Evropi Osnove in oblike gozdne pedagogike Ciljne skupine v gozdni pedagogiki Predstavitev rezultatov projekta PAWS-MED Predstavitev terenskega načrtovanja za izvajanje aktivnosti Aktivnosti v gozdu</p>	<p>Vsebina je razdeljena na 5 sklopov:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. načela in značilnosti izobraževanja odraslih; 2. definicija študijskega krožka; 3. faze študijskih krožkov in kako aktivno sodelovati/voditi faze, 4. spremljanje študijskih krožkov v slovenskem sistemu, promocija VŽU; 5. srečanje z izvajalcem študijskih krožkov
<p>Posebni učni rezultati</p>	<p>Prenos znanja iz raziskav v prakso, opredelitev glavnih problemov gospodarjenja z gozdovi po naravnih nesrečah, ocena vpliva žledoloma na razvoj gozdov v prihodnosti; predstavitev različnih gojitvenih pristopov za zagotavljanje hitrejšega okrevanja gozdov in zmanjševanje njihove ranljivosti za prihodnje motnje</p>	<p>Povečati usposobljenost gozdarjev na področju holistične pedagogike, psihologije in komunikacijskih spretnosti - omogočiti gozdarjem, da izboljšajo kakovost njihovega poučevanja, - poučiti gozdarje, kako načrtovati in pripraviti pedagoško ustrezne in učinkovite izlete ali seminarje za posamezne ciljne skupine</p>	<p>Seminarska naloga, ki mora biti praktično usmerjena – udeležence se spodbuja k uporabi lastnih (službenih ali civilnih) primerov; kar nam lahko nudi koristne rezultate, npr. v smislu dela projekta ali lokalnega dogovora</p>

Uporabljene metode	Predstavitev v notranjih prostorih (pol dneva) Predstavitev zunaj in diskusija v skupinah Praktično delo na vnaprej izmerjeni ploskvi (v skupinah) Vrednotenje rezultatov skupin - razprava	Predstavitev v notranjih prostorih, praktična predstavitev v gozdu, praktično delo, samoučenje, vrednotenje in razprava	Predavanja in predstavitve, terensko delo, individualno in timsko delo, diskusija, študija učnega gradiva
Vrednotenje programa	Da, pisni vprašalnik	Da, vprašalnik	Da, več vrst vrednotenja (ocenjevanje programa, voditeljev programa, opreme in izvajanja programa); vprašalniki. Spremljanje aktivnosti po končanem usposabljanju (samo za aktivne).
Promocija	Vabila, mediji, splet	Vabila, splet, notranje obveščanje, intranet	Da, sistematično (spletna stran študijskega krožka in Andragoškega centra, promocija mednarodnih projektov, neodvisna promocija posameznih institucij, letni dogodki Andragoškega centra, občasne objave na različnih ravneh (raziskave, informacije).
Ocena napredka udeleženca	Ne	Da, spremljanje uporabe znanja	Da, sistematično, v okviru enega izmed letnih dogodkov študijskega krožka, kjer so predstavljeni in obravnavani kvantitativni podatki.

Pridobljene izkušnje

Rezultati raziskav kažejo, da za spodbujanje izobraževanja in usposabljanja v gozdarskem sektorju v okviru nacionalnih programov PIU in VŽU obstaja zanimanje v vseh sodelujočih državah. V vseh treh državah so na voljo številni izobraževalni tečaji povezani s trajnostnim gospodarjenjem z gozdom. V večini primerov so namenjeni ključnim ciljnim skupinam, katere so prav tako pomembne pri projektu CIA2SFM. Obstaja tudi širok nabor tem, ki jih države vključujejo v programe usposabljanj, čeprav se njihova relativna pomembnost med državami razlikuje. Tudi če se osrednja tema bolj nanaša na individualne potrebe znotraj državnega gozdarskega sektorja, morajo biti programi PIU in VŽU, ki so povezani s TGG, redno pregledovani in posodobljeni v skladu z mednarodnimi programi in aktualnimi temami in vprašanji. Čeprav se uporabljajo različne metode za lažji prenos znanja udeležencem usposabljanja (ali učencev), še vedno prevladuje pristop predavanj v učilnicah, kot način prenosa najsodobnejšega znanja o temah, povezanih z gozdarstvom. Kljub temu pa v večini držav obstaja močan interes, da se praktičen del izobraževanja olajša z uporabo praktičnih metod, kot so prikaz na terenu, terenski izleti in ostali praktični pristopi. Uporaba takšnega pristopa je močno povezana s temo in vsebino, ki jo želimo predstaviti, saj so nekatere teme bolj primerne za takšne pristope kot druge.

Na območju raziskav (Avstrija, Hrvaška, Slovenija) obstajajo potrebe po nekaterih ukrepih, npr. potreba po posodobitvi izobraževalnih pristopov na naslednjih področjih:

- a. opredeljeni učni rezultati,
- b. vrednotenje programa,
- c. ocena napredka udeleženca,
- d. promocija programa.

Napredek je mogoče doseči v več smereh, med drugim z učenjem iz raznolikosti pristopov drugih držav pri vključevanju interesnih skupin, pa tudi z usklajevanjem nacionalnih praks z evropskimi strategijami. Če se omejimo samo na izboljšanje izobraževalnih pristopov, mora vsako usposabljanje jasno navajati, katere glavne spretnosti in kompetence udeleženci z usposabljanjem pridobijo. Povratne informacije udeležencev posameznega usposabljanja so pomembne za nadaljnji razvoj tečajev. Ocena napredka udeleženca (npr. preko izpitov, kratkih poročil, praktičnega dela, certifikata) je pomembna za uspešen prenos znanja, zato bi jo morali še naprej razvijati v vseh državah. Obstaja tudi vrzel v promociji posameznih tečajev in programov, saj informacije ne dosežejo potencialnih udeležencev. To je lahko omejujoč dejavnik za kandidate, ki bi želeli vedeti, kaj je v njihovem območju v sklopu VŽU in PIU na voljo.

Kako naprej

Potrebe in zahteve povezane s programi PIU in VŽU, ki spodbujajo izobraževanje o trajnostnem gospodarjenju z gozdovi, so med vsemi vključenimi državami običajno heterogene. Zato je potrebno poudariti nekatere možnosti za izboljšanje – splošne in uporabne, ki so namenjene različnim nacionalnim okvirom. Te možnosti oz. napovedi so usmerjene k razvoju inovativnega učnega načrta na obeh področjih PIU in VŽU. Zasnovane so bile na delavnici med strokovnjaki, ki se je odvijala od 9. do 13. maja 2016 v Ljubljani.

Udeleženci, vključeni v VŽU, ki jih zanima tematika trajnostnega gospodarjenja z gozdom, predstavljajo raznoliko ciljno skupino - od lastnikov gozdov, gozdarskih strokovnjakov do zainteresiranih za gozdno pedagogiko ali krajinarstvo. Učni načrt pa je samo en in ne more biti prilagojen vsaki interesni skupini. Zahteve različnih ciljnih skupin so dobro prikazane v piramidi potreb, ki prikazuje ravni znanja, ki ustrezajo določeni ciljni skupini. Slika 7 prikazuje pristop, ki združuje posameznike glede na stopnjo znanja, ki bi jo morali doseči, da bi pridobili določeno raven strokovnega znanja.

Slika 7: Shema za združevanje ciljnih skupin, ki so vključene v izobraževanje v okviru PIU in VŽU, na podlagi ravni znanja

Piramida je razdeljena v tri kategorije in prikazuje začetno točko udeleženca v programu PIU in VŽU o TGG. Polje »Osnova«, predstavlja najnižjo stopnjo znanja in učencem ponuja izhodišče glede znanja o TGG. S1 (stopnja 1) predvideva strokovno znanje in spretnosti iz širokega nabora vsebin TGG, medtem ko S2 (stopnja 2) določa pridobitev strokovnega znanja in izkušenj na določenem področju TGG. Vse stopnje upoštevajo vse tri stebre TGG - ekološkega, socialnega in gospodarskega. Ta pristop poudarja generično uporabo programov PIU in VŽU v različnih državah, saj omogoča sistematičen pregled obstoječih učnih načrtov, ki so prilagojeni potrebam posameznih ciljnih skupin. Pričakuje se usklajen pristop pri prepoznavanju in delitvi ciljnih skupin. To je še posebej pomembno za institucije, ki ponujajo programe PIU in VŽU ter spodbujajo razvoj prilagojenih programov za potrebe posameznikov.

Z vključevanjem inovativnih pristopov za prenos znanja lahko dodatno izboljšamo sedanji učni načrt, ki se nanaša na trajnostno gospodarjenje z gozdom. Čeprav vse teme niso enako primerne, pa področje trajnostnega gospodarjenja z gozdovi ponuja širok nabor tem, ki jih je potrebno obravnavati z različnimi metodami. Poleg metod opisanih v tej študiji, ki se uporabljajo za izobraževanje o TGG, spadajo med inovativne pristope tudi: i) študijski krožki in ii) e-učenje.

Študijski krožki

Študijski krožki (ŠK) predstavljajo neindividualne učne pristope s poudarkom na dialogu. Njihova glavna cilja sta: i) povezovanje izobraževanja in usposabljanja z lokalnimi potrebami in posebnostmi ter ii) krepitev moči z vključevanjem tem, ki jih udeleženci izberejo sami, kar običajno predstavlja prednost ciljne skupine (Bogataj, 2010). Ta metoda se že več kot dve desetletji izvaja v Sloveniji in je široko uporabna za vse ciljne skupine, med drugim za lastnike gozdov, gozdarje, javne uslužbence in splošno javnost. Metodološko temelji na načrtovanem učenju in vključuje i) določanje učnih ciljev v manjši skupini, ii) lokacijo, intenzivnost in strukturo, ki jo uporabniki izberejo sami ter iii) obvezno končno javno predstavitev učnih rezultatov in koristi. Lokalne potrebe se zato obravnavajo neposredno, v proces so vključeni domačini in rezultati se dejansko uresničujejo (Bogataj in ost., 2012). Študijski krožki so še posebej primerni za udeležence, ki spadajo v osnovno stopnjo sheme (slika 7) in za kompleksne teme, kot je npr. trajnostno gospodarjenje z gozdom. V praksi je jasno razvidno, da ima razumevanje ključne ideje TGG več posledic in stališč med različnimi ciljnimi skupinami. Zato večja motivacija in izobraževanje v okviru študijskega krožka lahko spodbudita zahteve po višjih in zahtevnejših ravneh izobraževanja ali usposabljanja.

Spletno izobraževanje / e-učenje

V splošnem je spletno izobraževanje mogoče razumeti kot sredstvo za prenos znanja z uporabo elektronskih tehnologij. Za dostop do izobraževalnih učnih načrtov je potrebna uporaba računalnika in svetovnega spleta. V zadnjih letih se je spletno izobraževanje močno razvilo in postalo bolj raznoliko ter sedaj predstavlja primarno obliko izobraževanja na daljavo. Glavni cilji spletnega izobraževanja zajemajo: i) lažji dostop do izobraževanja, ii) samostojna izbira študentov o tem kdaj, kje in kako se vključiti v učni proces in iii) boljša učinkovitost in uspešnost izobraževanja. Skozi čas se je razvilo vse več programov, ki zagotavljajo širok nabor metod za dopolnitev predavanj v predavalnicah ali drugih dejavnosti (npr. poskusi, zasnova študije) študentom na oddaljenih območjih. Sem spada izobraževanje v spletni učilnici v živo (npr. vključitev v izobraževanje preko video prenosa). Na tak način se lahko opravi spletni tečaj, kjer so vse aktivnosti tečaja izvedene na spletu. Slednje v celoti odpravlja bližino, kot dejavnik odnosa med učenci in predavatelji (Sener, 2015). Tako se lahko spletno učenje uporablja za vrsto tem, ki jih je mogoče posebej prilagoditi potrebam specifične ciljne skupine. Nov dosežek v izobraževalnem sistemu so "množično odprti spletni tečaji" (MOOC). To je metoda, ki zagotavlja, da je spletno učenje prilagojeno potrebam udeležencev in ponuja programe z veliko prožnostjo pri upravljanju s časom, kar pomeni, da uporabnik sam določa časovni okvir izobraževanja. Obstaja neizkoriščen potencial za integracijo spletnega učenja v usposabljanja, ki obravnavajo teme trajnostnega gospodarjenja z gozdom.

Da bi spodbudili usposabljanja, ki obravnavajo teme trajnostnega gospodarjenja z gozdom in privabili zainteresirane posameznike, ki bi sodelovali v programih PIU in VŽU, je predpogoj ciljno usmerjeno širjenje ustreznih informacij. Obstajajo različni kanali za širjenje informacij, ki se v sodelujočih državah že uporabljajo. Poleg tradicionalnega trženja in odnosov z javnostmi, postajajo socialni mediji danes vse bolj priljubljena oblika širjenja informacij. Ponujajo širok nabor komunikacijskih orodij, ki omogočajo širjenje informacij do določenega ciljnega občinstva.

Literatura

Bogataj, N., 2010. Lastnice gozda kot prezrt zglede: prispevek k celovitejšemu razumevanju starih ljudi v Sloveniji. (Female forest owners: contribution to the complex understanding of old people in Slovenia) In: Kakovostna starost, 2010, Vol. 13, No. 1, p. 38-49

Bogataj, N., Del Gobbo, G., Slanica, E., 2012. Study circle for local development: lifelong oriented models and operators competences in the cross border area Italy- Slovenia. In: Formazione e Insegnamento European Journal of research on Education and Teaching anno X , nu. 2, 2012, p. 255-268

Cedefop, 2014. Terminology of European education and training policy. Second edition. A selection of 130 key terms, Publications Office of the European Union, 2014. Luxembourg. doi:10.2801/15877

EC, 1995. White paper on education and training. Teaching and Learning. Towards the learning society. European Commission, White Paper, November 1995.

EC, 2006. Decision No [1720/2006/EC](#) of the European Parliament and of the Council of 15 November 2006 establishing an action programme in the field of lifelong learning.

EC, 2015. 2015 Joint Report of the Council and the Commission on the implementation of the strategic framework for European cooperation in education and training (ET 2020) — New priorities for European cooperation in education and training. Official Journal of the European Union (2015/C 417/04). Council of the European Union, European Commission.

EC, 2016. Erasmus+ Programme Guide. Version 2 (2016): 07/01/2016.

EP, 2013. Regulation (EU) No 1288/2013 of the European Parliament and of the Council of 11 December 2013 establishing 'Erasmus+': the Union programme for education, training, youth and sport and repealing Decisions No 1719/2006/EC, No 1720/2006/EC and No 1298/2008/EC Text with EEA relevance. European Parliament, Council of the European Union.

ETM, 2015a. Education and Training Monitor 2015. European Commission, Directorate-General for Education and Culture, European Union. doi: 10.2766/180281

ETM, 2015b. Education and Training Monitor 2015. Country analysis. European Commission, Directorate-General for Education and Culture, European Union. doi: 10.2766/120051

Fitzsimons, P., 1999. "Human capital theory and education", In *The Encyclopaedia of Educational Philosophy and Theory*, M. Peters, T. Besley, A. Gibbons, B. Žarnić, P. Ghirdelli (eds.), http://eepat.net/doku.php?id=human_capital_theory_and_education (accessed March 7, 2016).

Laal, M., and Salamati, P., 2011. Lifelong learning; why do we need it? *Procediy – Social and Behavioural Sciences* 31 (2012), 399-403. doi:10.1016/j.sbspro.2011.12.073

Pépin, L., 2007. The History of EU Cooperation in the Field of Education and Training: how lifelong learning became a strategic objective. *European Journal of Education*, Vol. 42 (1) 2007, p. 121-132.

Sener, J., 2015. Updated E-Learning Definitions. Definitions of E-Learning Courses and Programs Version 2.0. Online Learning Consortium. Online. <http://onlinelearningconsortium.org/updated-elearning-definitions-2/> [20.6.2016]